

MESEVILÁG A KÖRÚTON

Felséges volt megnézni a *Royal Revue Varieté* kirakatait, és Lizavetta művésznőt, akinek nemhogy a combjai nem voltak eltakarva, de jóformán még a feneké sem, és az a fényes, narancsszínű selyemdressz meg Joshua Strongman szaxofonja, ahogy a zenekari árokból Lizavetta művésznő alsó teste felé ágaskodott a flitteres atmoszférában, ez a túlzás, hogy az ember mást csinál magából, mint ami szokásosan, valóban felséges volt. De már az nem, amikor kijöttek a művészbejárón, ez más volt. Kalligaróban a hócipő vagy a kalucsni, a félrecsúszott turbán, vagy az arc gyűröttsége nem csalódást keltett, hanem együttérző csodálatot, mert lám, hogy fölészáryalnak odabenn a színpadon a gyarlónak. Egy magas kucsmás férfi úgy vezette a medvéjét, mintha kutya volna, mondjuk újfundlandi, körmét az aszfalton kocogtatva lassan ballagott a medve a gazdája után. És az a hórihorgas, vörös hajú Babette, aki egyik nap egy Buickból szállt ki, és előkelően túrta, hogy ez a sudár, fekete kabátos, perzsakucsmás férfi az ajtóig kísérje, és ott egy kézcsók kíséretében megköszönje a találkozást, ez a Babette másnap motoron érkezett egy pepita sapkás, bőrzekés vagány mögött ülve, ahogy akkoriban mondták: a tyúkrázdán. A motoros terpeszben letette a lábát, és Babette művésznő forrón belecsókolt a nyakába.

MAGÁNFILM

Kalligaro felszállt egy taláalomra kiválasztott villamosra, és kiment egy ismeretlen külvárosba, bizonytalankodva, hogy vajon miképp talál vissza. Minden egyes házat megnézett, mind oly különös egyéniség volt, mint a tanárok és az osztálytársai, vagy mint az utasok. Ujjongás, ha felszállt egy pocskészság, golyva, daganat, sömör szíves fogadtatásra lel. Rendesen kinyitotta a szemét, amikor látott a villamoson vele szemben egy embert, aki- nek a csuklója a mellette ülő rendőréhez volt hozzábilincselve. Az utca érdekesebb volt, mint a mozi. Az utcán ő maga szerkeszti meg a látványt, mi- ként a kézikönyvtár polcairól is azt veszi le, amit akar, vagy ahogy a lányok közül most ezt követi, majd meg azt, megy utána, de nem meri megszólí- tani, valami biztató jelt várna, nézi a tarkóját, a mozgását, a lábát, a lány belép egy kapun, ő pedig andalog tovább, és bámul a magasba a kebles kő- múzsákra, kariatidákra, kürtös angyalokra, szirénákra és villámhárítóra a háztetőkön. Beles az udvarokra, kerteket lát porolóval, rozzant háromke- rekű biciklivel, behorpadt gumilabdával, támla nélküli paddal. Édessége volt már a hanyatlásnak, az alkalmatlanná válásnak, a tárgyakba ivódott halálnak. Miért legyenek a dolgok tökéletesek? Az emberek is gyarlók, in- góságaik is azok, mennek a szemétdombra. Hazamenet a Kossuth Lajos ut- ca sarkán befordulva, megnézte az egyetemi könyvesbolt kirakatát, a Gourmand eszpresszóban kávé és rumot ivott. Áramlottak ki az emberek a Puskin, azelőtt Fórum moziból. „Nagy marhaság volt!”, mondta az egyik, „Ennél hülyébb filmet még nem láttam!”, így a másik, kelet-európai mű- vészfilm volt. A taxiállomáson piros kockás taxiban unatkozott a sofőr, a túloldaltól kiugrott egy ember a harmadikról, és zuhantában még vissza- kiáltott: „Margit, szeretlek!” Bundás nő ment a nőgyógyászhoz, és a belvá- rosi divatszalon, vagy a hírneves fogorvos is olyan látogatókat fogadott, akiknek a parfümillata emlékezetes maradt. A szomszéd lakásban lemez- koncertet rendezett a házigazda, aki talán nagy lázadó volt, talán rendőr-kém.

TÖBBÉRTELMŰ PILLANTÁSOK

Egy sápadt, finoman táskás arcú házmesternő járt hozzájuk takarítani, amikor Kalligaro szülei még vidéken laktak. Munka után meg is fürdött. Ugye még fiatal a testem, kérdezte, amikor kilépett a fürdőkádból, és még szinte nedvesen bejött a szobába. A teste valóban fiatalosabb volt, mint az arca. Egy vaskos férfi vállalati kocsin hazahozta az utcájukban lakó Katát, aki nem ennek az embernek a felesége, de a férje ekkor katona volt, és ta-
4 lán ez az ember nyújtotta neki a tartalékos szolgálatot, drága ajándék kísé-

retében. Kata meglátta Kalligarót a hirdetőoszlop mögött, és azt mondta vaskos kísérijének, hogy most fáradt, és szeretne egyedül maradni. Oda nyújtotta neki csókra a kezét, és belépett a kapun, még egy titkos pillantást vetve a hirdetőoszlop mögé, Kalligaro felé, hogy kövesse, ha szabad a tér. A szomszéd ház 1949-ig kupleráj volt, ebben a csendes utcában vonultak az 1820-as években az örömlányok virággal a romantikus költők alig megvesztegethető tekintete előtt. Itt volt a sarkon a vendéglő, ahol a költők az 1848-as forradalmi időkben édes süteményeket fogyasztottak sör és tepertős pogácsa helyett, ami perhez is vezetett. A helyiséget bérbe adó sörgyáros abból az igazságból kiindulva, hogy mézes-cukros torták és bélesek után nem ízlik a sör, megtiltotta a vendéglősnek ilyenek árusítását, s ezzel sértette mind a vállalkozó, mind a fogyasztó szabadságjogait. Az ifjú beszélyíró advocatusnak ez volt az első ügye, védelmezni a sörgyárossal szemben az édesszajúakat.

ÉRETT SÍKOK

Ha felfedezőútra indul ifjúsága övezetébe, akkor el kell mennie néhány címre, hogy azt a szoros teret, amelyen ismétlődő mozgásai lezajlottak, megtekinthesse. Keskeny belvárosi utcákba vezeti el az olvasót, innen járt gimnáziumba, egyetemre, ide tért vissza az első feleségétől, itt lakott a második feleségével; mindösszesen vagy negyed századot töltött ebben a házban, a belváros közepén. Túloldalt a megyeházát látta, egy kormos-sárga, múlt század eleji klasszicista épületet, a tetejét öreg, barna cserép borította, és mivel ők az ötödik emeleten laktak, szeme elé ez a jobbra-balra messzire elnyúló cserépmező tárult, amelyen az idő elszíneződései ugyanolyan szemlélhető folterdőt alkotnak, amilyen látási örömet ad egy érett szobafal repedéshálózata. Túl a vármegyeházán távolabbi, magasabb épületekre, tornyokra látott, és látogatói önkéntelenül ugyanarra a közhelyre bukkantak az ablakhoz lépve, hogy olyan párizsias, ezt mondták azok is, akik még csak a moziban látták Párizst. Kémények és tetőhágcsók labirintusa fölött csak madárszárnyak szabdalták az eget, és néhány antenna, ki tudja, kié. Volt a házban vagy harminc lakás, általában kétszoba-hallosak. Poszteklektikus homlokzat, tartózkodó tagolás, erkélyük is alig emelkedett ki a falsíkból. A ház földszintjén a kis üzlethelyiségeket az utca felől egy szatócs, egy úri szabó és egy órás bérelte. Amikor jött a szocializmus, a kis fűszeresbolt megszűnt, pedig Daróczy úr hajnali négykor már ment a kézi tolókosijával a nagyvásártelepre friss áruért, és olyan örömmel adta hírül minden lakónak, hogy van friss juhtúró vagy eper, hogy az ember ebben az örömben maga is osztozni akart. Megszűnt az órásműhely is, kihalt be-

lőle a kopasz, rejtélyes mester, aki hatalmasat tudott nevetni, mikor a magas, festett hajú színésznő hívogatta a papagáját, mert a kíváncsi madár leereszkedve a keskeny utcaszakadékba, és ilyet addig még sohasem tapasztalva, letelepedett a járdán az órás nagy, fekete kandúrmacskája elé: és várt, várt, amíg az rá nem tette a mancsát.

MOZDULATLAN SZEMEK

Az órás fekete köpenyben magasodott a belépő elé, aki az ajtóval egy kis kolompot és egy macskát hozott mozgásba. Szűkös műhelyének hátul-só részében volt az ágya és a mosdója, sötét falát nemes zengzetű faliórák borították. Ez a vad ember, akin furcsa volt a hunyorgással szeméhez vont lencse és ujsa közt a finom csipesz, egyszer csak, még a kommunizmus kezdetén, kihalt a helyiségből, és annak kirakatablakára belülről olajzöld függöny került. Kalligaro rossz arcú embereket látott besurranni oda. Mondták, hogy az államvédelmi hatóság tisztjei találkoznak az egykori órasműhelyben időnként a spiclikkel. Évek múlva egyszer az volt a benyomás, hogy nézik, odaugrott a pillantása, és úgy rémlett, hogy egy szem tekint rá áthatóan a kikapart festékhézagon át: néz, nem hunyja be a szemét, nem mozdul a résből, és nem rejtőzik el. Az órasműhely belülről fehér olajfestékekkel bemázolt üvegfala mögött ott kuporgott egy ember, akinek nem volt más dolga, minthogy Kalligarót és a látogatóit lesse. A titkos értesülést, hogy benn kuksol valaki, a házmesterné kottyantotta el. Későbbi lakásuk utcai ablakával szemben a Belügyminisztérium csak arra tartott fenn egy üres lakást, hogy onnan hozzájuk átkukucskáljanak. A szemközti leső lakásban nem volt semmi, csak két szék az ablaknál. Ha netán megfélemlíteni akarták volna ezzel az általános jelenléttel, a hallgatózással és a leskelődéssel, ez valamelyest sikerült, de nem túlságosan. Nem azért, mert Kalligaro oly nagy jellemzilárdsággal rendelkezik, hanem inkább, mert szórakozottan elmerült a gondolataiban, és így azt sem vette észre, hogy a házuk előtt áll egy jellegzetes, magas antennájú, fekete belügyi kocs. Benne pedig a kicsi és a nagy, a kövér és a sovány, a mérges és a jópofa, az érzelmes és a durva, egyszerűval az ideális pár. Unatkoztak, cigarettáztak, tízóraztak, ebédeltek, visszafojtották a vizeletnejkjüket, és megfigyelték, követték, lehallgatták számos poloskájukkal és kamerájukkal, akárcsak némelyik barátját.

TAVASZI HÓESÉS

Akkor talán gyéresebb volt az autók áradata, villamos is járt még, ma már csak autóbusz. A Gourmand-ban, a sarki kávézóban, Kalligaro, mint egykor, két lány tojást kér pohárban, és teát rummal. A zenét senki sem hallgatja, kár, hogy nem hozott füldugót. Egy dombormű az utcanévadó Semmelweis Ignác szülészorvos emlékére. Ő vezette be, hogy az orvosnak a kórházban, ha a prospektúráról jön, mielőtt egy szülést levezetne, kezét kell mosnia, mert ha nem teszi ezt, a fertőzésbe a mama is és a baba is belehalhat. A nagy felfedezések olykor meglepően egyszerűek. Odakünn egy felirat, a Las Vegas kaszinót hirdeti. Az utcán egy göndör, vörös hajú lány siet el előtte. Akkor is egy ilyen lány foglalkoztatta: gondolta, hogy felhívja Verát, de inkább nem telefonált. Inkább odament a villamosmegállóba a múzeum körút elejére, és sikerült felszállnia arra a villamoskocsira, amellyel Vera jött az egyetemről, már a nyolcadik hónapban járt, kapott ülőhelyet. Volt olyan kollegina a villamoson, aki már nem fogadta Kalligaro köszönését, ellenségnek még csak nem is biccent, korábban barátságos érzelmeit egy nap alatt eltüntette. Ha itt a szemközti házban megtudják, hogy kirúgták, esetleg nem kap több hülye fordítanivalót. Hóesésben kevesen járnak az utcán. A hetvenéves Kalligaro a hóesés miatt vett egy sapkát, barett, a legnagyobb számot, de kicsi, minden tökfödő komikusan billeg a feje búbján. A televízióban egy hajkorona, egy barna sörény hullik alá, az orra előtt felugrik egy lány, fenékgig érő ezüstszőke haját jobbról balra lengeti, és egy fiatalember tarkóját vakarássza. Óbégató, jajongó slágerek ellen a viaszos füldugó sem véd meg, minden kornak megvan a maga idiotizmusa, most mindenütt ez a zeneterror. Fehérmárvány-padló, a Café Gourmand belső építészete ötven éve ugyanaz, a hulló hó fala egyre kevésbé átlátszó, ferdén hullanak a pelyhek, nagy esernyők alatt karolnak egymásba a párok. Zavarodott galambok csóválják a fejüket egy falipárkányon.

A DAGI GYŐZ

Édeskés fölénnyel mosolyog egy bakancsos sovány fiatalember a barát-nőjére; az átlagnál inkább háromszor mint kétszer terjedelmesebb fenék emelkedik, és bocsátkozik a fiatalember vékony combjára. Meddig bírja? A dagi felemelkedik, erős hangja van, de duruzsol a mobiljába, átszess egy randevút máról holnapra, és visszahelyezi a fiatalember térdére ezt a fenéket, amely alig fér el a széken, és újabb telefonbeszélgetésben valami hormonpanaszt emleget. A kövér lány behunyja a szemét, és álmodó mo-

sollyal simogatja a vékonybajszos és -szakállas fiatalember fejét. Valami jó hely kellene, ahol összebújhatnának. Közlekedési akadályokról beszél a rádió, a kövér a vastag arcával elnyeli a fiú orrát, a fiatalember egészen eltűnt a lány alatt. A tévében szebbnél szebb hajak és szebbnél szebb gólok, ez a rémes lánykórus agyonvinnyog. Az utcán fekete ernyő alatt közeledik egy nő, hatalmas rom, Kalligarót aggasztóan emlékezteti egy Dob utcai kurvára a régi időkbeli: mutatta az albumát, a kitüntetéseit, sok képecske volt a falán, törzsgárdatag volt, és eredményes kultúrmunkát végzett a nőszövetségben. Szívből feküdt le Kalligaróval, de nem bánta volna, ha mégiscsak ad egy kis pénzt, „mert érted, ugye, ha nem fizetnél, azt kérdezném, hogy mikor jössz legközelebb, és ha nem jönnél, azt mondanám, te dög. Így meg, csak annyit, hogy kedves kuncsaft voltál”. Múló idő jótéteménye, hogy nem muszáj felismerniük egymást.

A KISPOSTÁBAN

Kirándulásairól visszatért a Kisposta eszpresszóba a Párizsi utcában, rojalisták és szociáldemokraták, mindenféle lecsúszottak, tegnapi képviselők, a szocialista rendszer ellen dohogó besúgók közé. A rojalisták asztala alól időnként cipősarok-csattogás hallatszott, a finom urak mindannyiszor tapintatosan összeütötték dupla talpú, kézzel varrott sevrócipőjüket, amikor kiejtették őfelsége (Habsburg Ottó) nevét, márpedig sokszor ejtették ki. Minden reggel izgatottan találkozott a vele szemben lévő kétülékes kanapén egy szép hölgy egy elegáns úrral, és a szép hölgy mindig egy kissé késve, úgy is mondhatnánk, zaklatottan érkezett, ha a zaklatott szóban nem rejtőzne valami kevés ildomtalanság, mert a nő izgalma hibátlanul belül maradt az illendőség határain. Az úr fogta a hölgy kezét, ő pedig minden reggel beszámolt azokról a szörnyű atrocitásokról, amelyek otthon érték, mert köréje tekeredett a gyanú hálója. Házasságának sokadik és a párhuzamos barátságának valamivel kevesbedik évében a férj már kezdett sejteni valamit, és egyszer azt mondta: „Tudom, nem örülne, ha elkísérném.” Ilyen közönséges! Nyílt az ajtó, és behengeredett egy csonk. Kézzel lökte előre magát, egyáltalán nem volt lába, izmos karja föllendítette egy székre a törzset, rátámaszkodott az asztalra, és átvette a társalgás vezetését, vitte, vitte, vitte a szót, akár a labdát egész a kapuig, ő lötte be a gólt, csattantotta el a poént. Csevegésükbe behallgatott a tintával és tollszárral fölfegyverkezett bölcsész, aki a Kisposta eszpresszóban is úgy érezte, hogy a legjobb helyen van.

EGY TRANSZNORMÁLIS VENDÉG

Volt ott még egy állandó reggeli vendég, egy művészfilozófus-építész-költő-festő-filmrendező-színész-avantgardista-misztiko-cinikus próféta, szóval egy összetett, eléggé testes és kopasz egyéniség, aki szerette bal szemmel méregetni a kávéház vendégeit, szemöldökét egy kissé felhúzva, a nőket is, kivált, ha magas és erőteljes férfiak társaságában ültek. Az illetékes lovag előbb indignálódva visszanéz, egyre vörösebb a feje, és már közel áll ahhoz, hogy megkérdezze ettől az arcátlan, köpcös paprikajancsítól, akinek olyan finom, hosszú, tövükben párnás, a körömnél már elvékonyodó ujjai vannak, mint Mona Lizának, szóval hogy föltegye a kérdést, amely után szó szót követ, hogy „Miért fixíroz bennünket az úr? Minket ez zseníroz. Szíveskedjen elfordítani a tekintetét, nézzen ki a kirakatablakon, vagy bámulja a plafont, vagy számolja meg a terítő rojtjait, de a mi kis társaságunkat ne méregesse ilyen gunyorosan az úr, mert kap egy akkorát, hogy áthalad az ablaküvegen.” Ilyesmi készült, de odaállt az örök Csöpike, erre évődött, arra évődött, úgyhogy nem történt semmi sem. „Inkább engem nézzen a kedves vendég, nekem az nem sértő. Nekem az a sértő, ha a mérnök úr másokat néz, főként, ha csak alkalmilag betérő hölgyeket.” A próféta a városépítészeti tervezőintézetnek volt a még éppen eltúrt, de inkább kedvelt lángelméje. Később megkérdezte Kalligarót, hogy ki a kedvence a bibliából, és ő rávágta, hogy Salamon, azért, mert őt hozzák hírbe az Énekek Énekével és a Prédikátor Példabeszédeivel, volt mindene és mégsem volt semmije, csak az öreg uralkodó megsemmisítő tudása. Erre ez a különös próféta a fejébe vette, hogy jobb lesz félténie Kalligarótól a feleségét, és társaságban muszáj volt sírva fakadnia, ha arra gondolt, hogy fogja őt faképnél hagyni a felesége, noha hűtlenségre gyanakodni kettejük közül éppen neki nem volt oka. „Megcsalod, és őrá gyanakszol, elhívsz magadhoz, de csak a feleséged van otthon, kiszeded belőle, hogy miről beszélgettünk, és szenvedsz, hogy jól megértettük egymást, mondd, te normális vagy?” „Nem, felelt sietve a mérnök, nem vagyok normális, te vagy normális, én transznormális vagyok.”

MARI

Ebben a kávéházban volt felszolgáló Mari, aki azt mondta, hogy jó Kalligarónak, író, tanár, szociológus, az jó. Miért jó? „Nem dagad meg a bokád. Persze azt is mondhatod, hogy vagy legyen ülő foglalkozásom, vagy ne legyek kilencven kiló. A hasam domború, de nem ráncos. A vőlegényem szereti rátenni a fejét. Ha nincs rendben az igazolványod, akkor menjél nemsokára, mert razzia lesz. Van egy fiúm a cégtől, attól lehet ezt-azt hallani, jó, ha az embernek szertesztét nyúlnak a kapcsolatai. Ismer téged, azt mondja, hogy elég veszélyes vagy. Engem érdekelnek a bűnözők, a kéjencek, a rendőrök. Ha nincs bűn, nincs izgalom. Neked is az tetszett bennem, hogy egy féltékeny őrült tábornoknak voltam a felesége. A múltban Géza csak százados volt, megállapodott a lengyel partizánokkal, hogy nem lőnek egymásra. Fegyvert is adott nekik, megbeszélte időpontban a levegőbe durrogtattak, hogy a németek ne fogjanak gyanút. Embervesztés nélkül hazahozta a századát. Jó, mi? A háború után fővadászmeister lett a hadügyminisztériumban és protokollfőnök. Szeretem az idősebb férfiakat, azért mentem hozzá, mert jól tudott hozzám nyúlni, és szépen beszélt velem. Tudta, mit hogy kell, mit hogy illik. Előbb titokban csaltam meg, aztán professzionálisan. Egy eszpresszós barátnőm a kedvesebb vendégeknek mutatott egy könyvet aktfotókkal, köztük az enyémmel. Ha a vendég meg akart ismerkedni velem, a barátnőm megszervezte. Egyszer a férjem beosztottja jött, a hülye, emlékezetből lerajzolta a hasamon az anyajegyeket, mint egy csillagképet. A férjem a papírral a kezében egyezettette az ábrát a valósággal. Azután leült, fél órát csendben gondolkodott, és azt mondta, Mária, kérem, váljunk el.”

BENÉZETT ÉS TOVÁBBMENT A FELESÉGDARABOLÓ

1960-ban, huszonhét éves korában Budapesten Kalligaro összecsomózta a nyakán a sálát, ment a városba a dolgait intézni, meglátogatta a szüleit, végül kikötött az Astoriában, ott ült Erdély Miklós, jól beszélgettek. Kalligaro azt mondta - a gyarlóság utcáiból jövet -, hogy a filozófiák többnyire olyan értékeket hangsúlyoznak, amelyek egy halhatatlan lényhez illelnek. A valóságos embernek, ha nem csapja be magát, a halálfélelem és ennek alfajai vezérelnek a cselekedeteit. Megesett már, hogy a félelem, mint egy kardcsapás, kettészeli. Aznap délelőtt itt is, ott is mondott valami hivatalból üldözendőt. Annát várta, egy közismert besúgó telepedett a szomszéd asztalhoz. Elmesélte, hogy a megcsalt késdobáló véletlenségből

szíven szúrta a szerelmét. Aztán azt kérdezte, hogy ismer-e nyugati újságírókat. Kalligaro vigyorgott. Ebbe a kávézóba bárki bejöhet, Kalligaro is bejött, meghúzza itt magát, egyik helyről a másikra úzi a francnyavalya. A kávé kisasszony folyamatosan törülgeti a pultot, rázza a nagy, fekete sörényét, a fenekére ráfeszül a szoros nadrág, a hajában fémcsatok vannak, darál, rendezgeti a marcipán malackákat és a kéményseprőket. Magas, fehér cukrázsapka villog a háttérben. A kisasszony hosszú, festett szempillái sebesen rezegnek, a mellén keresztbe fonja a karját, unatkozik. Zene nyikorog, vékony lábú cukrász rohángál idegesen, a sütemények édesítőszerrel készülnek, a kisasszony hirtelen sikongatni és vinnyogni kezd. A Pilvaxban Annával marhasültet és vörösbort ebédeltek. Kalligaro főnökét aznap délelőtt eltemették, szép idő volt, temetéshez való idő. Ebből a könnyű roséból a legokosabb egy egész palackkal rendelni, hogy töltegethessen magának, amikor jólesik. A pohár, a terítő és a többi vendég is szép, nagyszerű, hogy vannak emberek, fák, kabátok, kutyák és biciklik körülötte. Ha kialudta magát, napsütésben minden lakott hely tudott neki tetszeni. Az embernek minden jár, ami a világon van. Kell a ragyogás és kell az árnyék, a szabad tér és a zegzugos sikátor, a hátsó udvar és a park.

ANTROPOLÓGIA

Ment az ügyfeleihez környezettanulmányozásra, megtörölték a feneké alatt a széket, csobogott a szó. „Hát, bizony, az úgy volt!”, elálmosodott. Jární, csak jární, mondta magának Kalligaro, leltározta a várost, az öntöttvas székeket is számon tartotta, ragaszkodott a kilincsekhez és a fogantyúkhöz. Mindig ugyanaz a nő az ablakban bordó selyembársony pongyolában; és az a kar, ahogy felhúzza a redőnyt! Felmenjen? Ne menjen? Meglátogatott volna a Nefelejcs utcában, egy üzletlakásban egy álmos, terjedelmes, szobáztató nőt, de nem volt otthon. Kivárta a fűzővarrónőnél a várakozó kliens próbáját, majd az ajtóra kikerült a tábla, hogy ebédszünet, és már Kalligaróra hárult, hogy a főnöknő fűzőjének számos kis kapcsát kioldja. A pesti utca lassított film, túltáplált, döcögő nők, evésdrog. Szerezni bármilyen tárgyat, ami nyugatról való! Milyen ünnepien szeretik a vacakot is, ha onnan való! Általános kétértelműség, az emberek mindenért borraivalót várnak, és meg lennének sértve, ha a rendes fizetésükért kelle-ne elvégezniük a munkájukat. Halogatják a befejezést, megfélemeznek a határidőkről, és nem válaszolnak a levelekre. Majd holnap, ma nehéz felállni és áttekinteni az elintézendőket, egy kis elmélkedés, egy kis fecsegés, egy kis szuszogás, eltelik valahogy az idő. Nem érdekes, hogy mi van a világban, pletykás, várakozó közhangulat, bulisták, simlisek, ügyeskedők rá-

menős, progresszív önérzete. Nyugati utakon naivan önelégült, gyereken nyílt pumpolás, a keletiek szerint a nyugatiaknak az a dolguk, hogy segítsenek. Ráérünk, elkészünk, semmi baj, az időt betölti a főnökszidalmazás és a hivatali kiszúrás technológiák taglalása. Te magad is alattomosan bebarthatsz a másikat, ez leköti az indulatokat, meg a kíváncsiságot, hogy ki kivel baszik, és hogy ki kivel baszik ki. Elhúzódo vendéglátás, van egymásra időnk, nagy nemi saláta, jóváhagyó kíváncsiság, kedélyes szemeztetések, megbámuljuk a furcsát. Nem akar függeni a befogadók kedvességétől, mondta Kalligaro a kocsmában. „Büszke magyar, mondta a csapos nő. Mi hősiesség van abban, hogy ülsz a fenekeden?”

NE SÉTÁLJ BE TÉLIKABÁTBAN AZ ÓCEÁNBA

Az Anna-bárban Kalligaróval szemben egy fiatal pár körül szerelembura volt, a fiú állandóan a lány vállán vakargatta a pulóvert, a lány folyton a fiú tarkóját simogatta, és belekacagott a szájába. Egy tengerentúli nő és egy helybeli férfi egyszer csak észrevette egymást, szikracsere zajlott közöttük, megbabonázott és egyszerre kihívó tekintettel kulcsolódtak össze. Hosszan vitatkoztak ugyanarról, mozgósítottak ezer érvet, egyik sem hagyta magát, de mert sikerült mindenben összeveszniük, mert a nő parádésan fitymált, és mert a férfi győzte, újabb és újabb összefüggéseket taglalva, röppentyűzve és borongva tragikum és sulivicc határán, ezért igen valószínűnek látszott, hogy módot lelnek még a találkozásra. Az utcára kilépve kísértetiesek a szembejövő dudák, ördögnyelvek és rikácsoló maszkok. Lehetett a nőt odavezetni a várfalperemhez, a mellvédhez, és megmutatni a budapesti panorámát. Egymásnak támaszkodtak, maguk elé mondtak szavakat, hátukat a falnak vetették, és valami egész másról szóló beszélgetés közben Kalligaro magához vonta, és szájon csókolta a sétatársát. A vékony alak messze földről jött, hogy fölfedezze önmagát, hogy megcsodálja a tárgyakat, a szép öreg gáztűzhelyeket és lifteket, hogy olcsón egyen a Kiskakasban vagy a Kiskacsában, hogy a helyi, számára filléres cigarettát szívja. A hasist a melltartójában hozta. Ha muszáj, Kalligaro emlékszik hosszú szoknyákra és combokra, de igen rövid szoknyákra is. A kéz alájuk nyúl, és a hason felsiklik a mellre, leóvakodik az ágyékre, majd onnan újra fel és le megint a derekán, majd kis ideig a hasán, a pihén, és az anyajegyein tájékozódik. A vékony nő már megjelentetett egy regényt, Kalligaro meghívja magukhoz, lesz még vacsora, zene, füstölés, de másnap be kell menni az intézetbe, az iskolába. A vendég a családtól távozóban taxit rendel, és csókokkal búcsúzik. Otthonába érve november végén, hosszú télikabátban besétál az óceánba, öltözéke elnehezedik, testét a hullámok kivetik a partra.

HATÁRJÁRÁS

Kalligarót mindig is foglalkoztatta a *budapestológia*, az olyan-amilyen város leírása; ötvenhat kora őszen, a forradalom előtt az Életképek című folyóirat szerkesztőségében már ezzel próbálkozott. Aztán a forradalom veresége után jött a kérdés: elmenni vagy itt maradni? Ötvenhat végén kóborlások, mászkált, még nyakában a veszéllyel. Nem ment el a hullámokkal, őt ne fogadják be, megvan az asztala, a nyelvéből, és az addigi életrajzából nem akart kibújni. Szabad országban az foglalkoztatná, hogyan tudja eladni magát, és ezt egy kicsit unná. Azt művelte, amit később, céltalanul kószált Budapesten, társaságkereső barangolás, valahol csak talál használható beszélgetőtársakat. Vannak góccok a városban, ahol gyakrabban megfordul, ahol tenyérnyi folton összesűrűsödik mindenféle érdekesség, ahonnan kiágaznak a fontos csápok, amelyek más tömörödésekhez vezetnek. Minden kávézóhoz tartozik egy arc, valakivel volt ott, valakit nézett ott, körültekint: tündéri és ocsmány pofák. Ez is, az is gyanakvó, alattomos kíváncsisággal lesi. És most már egy nyugdíjas járókelő a városban körbe-körbe jár, ott megy, ahol mennie adatik. Keresi a helyet, ahol szabadjára engedheti az esztét, ahol eleresztheti a gyeplőt, és vitetheti magát. A nemcselekvés helyeit keresi, ahol nem kell felvenni a telefonkagylót. Az ember nyílása és csukódása hol a kitárt kar, hol meg a hátat fordítás jegyében váltakozik. Nem vagyunk egyetlenek, sőt inkább helyettesíthetők, más emberek képzelődéseinek ideiglenes állványai, írta az ifjú Kalligaro a Belvárosi Kávéházban általános iskolai, sima lapú füzetébe. A szerelmeskedést néha csak illetlen szokásnak tudta látni. Barátja, Hernádi Gyula, aki három évig volt szovjet fogságban, leszögezte: táborokban a közrendű foglyok mindegyikétől jól akarnak lakni, de a szakácsok már szerelmeskedni is próbálnak.

OLGA A VONATABLAKBÓL INTEGET

Előző este az Astoria bárban whiskyt ittak, és tisztelettel hallgatták a dobos elmésségeit. Zúgott a feje Olga közhelyeitől, hosszú lábú barátnője könnyen megsértődött minden, az átlagosnál csak kicsit is szellemesebb mondattól. Szőke pihés combját Kalligaro szépnek találta, ha kissé vastagabbnak is az eszményinél, de hát az eszmény sérelmeiben valósul meg. Rajta múlik, hogy alámerül-e a vágyba, vagy sem. Lustaságból, hagyományból, jobb híján alámerül. Megejtő volt barátnőjének a kedvessége, gyerekessége és takarossága, de Kalligaro halként siklott ki minden olyan helyzetből, amelyben neki kell közvetítenie egy külföldi asszony és Ma-

gyarország között. Ő itt él, tehát ezt szereti. Ha Olgának valami nem tetszik őbenne, az országra hárítja, ha az országban nem tetszik neki valami, akkor Kalligarót okolja. Siettette a pályaudvari vendéglőben társnőjét, hogy hajtsa föl a borát, nehogy lekésse a vonatot, és amikor meglődült a gyorsvonat, megnyugodott. Kelet-Európa alkalmas védelem volt a nyugati, vagy a nyugatra vágyó nőktől. Nem akart függeni senkitől, és nem akarta megígérni senkinek, hogy tartósan másutt él. A házbeli fodrásznő azt mondta, hogy ő olyan frizurát csinál, amelyet a vendég parancsol, egy kis sé persze mérsékli az utasítást, és ha azt mondják, hogy rövidre nyírja, akkor hagy belőle rendszeren, a hasára szorította Kalligaro koponyáját, a befőtteiről és a sonkáiról beszélt, majd hajmosás és nyírás után a szesszel bedörzsölést olyan mesteri erővel és olyan finom ujjmunkával végezte, hogy Kalligaro fagyaltozni hívta egy sétahajóra. Férfiak nyitott autótak bütyköltek a járdaszélen, mellettük állt piros szandálban az egyik szerelő kislánya. Ágybérletben lakó magányos, csúnya nő vonszolta magát a hőségben. Azt mondta: „A kurva anyád baszod szájba!” A kocsmában egy öregember elevenkedett, mindenféle pálinkát összeöntött, táncolt, énekelt, félmeztelen, idéetlen kis prolitest. Az egyik csapos odalépett hozzá, és kiküldte. Az egyik csóvázás asztalnál gyufaskatulyát pöcköltek fel.

A PIPAÁRUS BÖLCSESSÉGE

Voltak időszakok, amikor Kalligaro, talán, mert éppen szerelmes volt, vagy legalábbis hite szerint hosszan tartó viszonyba bocsátkozott, új szerelmi élményeket nem igényelt, nem akart ölek mélyére hatolni, és újra meg újra megbizonyosodni arról, hogy igen, ez lehetséges, igen, most átkarolhatod, most tedd nyugodtan a karjára, a vállára kezed, amely meleg lesz, ha ő fázik, és hűsítő, ha melege van. Hazudd, hogy éppen ez a kis különösség, egy kiálló csont, egy vékony, avagy vastag comb egyszerűen gyönyörű. Alig hihető, hogy a tulajdonosa nem szeretné hallani a combja dicséretét, mindenkin találsz valami bókolni valót, mondhatod, hogy olyan szaga van, mint a libanoni szőlőnek. „Az a fontos, hogy a szép hölgy – mondta Amin Husszeini – énnálam a saját palotájában érezze magát, ahol ő az úrnő, ahol mindenki az ő kedvét lesi, ahol minden illat az ő orrának hízeleg. Amin is bizonytalan lehet már ott, a szenvedés útjának nyolcadik stációjánál, az ő ifjúsági szállodájában és a pipaárudájában, mert a fegyveresek itt is, ott is megfélemlítik a kereskedőket, akik a másik embert csábítani szeretnék és nem kényszeríteni, ezért Amin Kalligarótól többet kért ugyanazért a pipaért, mint a másik vevőtől, csak mert észrevette, hogy tetszik Kalligarónak, és mert a szeme világosan beszélt arról, hogy crazy,

Kalligaro crazy, bolond, lüke, eszement, elszállt, vagyis olyan ember, akivel lehet beszélni. Megtanulhatta ezt a bölcsességet Kalligaro is, amikor még fontosnak tartotta, hogy a nap bármely szakában odaférfkőzhessen a vékony avagy vastag combok közé, mert ott virrad rád a mennyország fénye, mert oda tolonganak a farkas sperma-sejtecskék, nagy haddal oda-iramlanak, de nem mindig tartotta fontosnak ezt. „Fasza után élő ember”, mondta egy öreg esztergályos, aki figyelmesen vett gondjaiba elhagyott, csavargó gyerekeket, akik sziklára másztak, barlangba kúsztak, csónakot loptak, hogy a Dunán lecsuroghassanak egy határzárig. Jó szaga volt ennek az embernek, előzvegyülve egy könyv fölött bóbiskolt, és épületes meséket mondott a csavargó gyerek könnyűvérű anyjának.

NE SAJNÁLD

Ki-be járnak a fiúk-lányok, hemzsegnek a házban vagy heten, ez a nyár, lehet heves programokra indulni, gyorsan, gyorsan, minden malacságot az asztalon hagyva, lehet rohanni valahova, ahova, ki tudja miért, nagyon sürgős elrohanni. Íme a nyaralás, kitenni magunkat mozgás közben napnak, szélnek, tartani a vitorlát, állva a tavon, és mindenhol visszakanalazni a teniszlabdát, a pingponglabdát, a tollaslabdát, és dobni a vízben hintáról és csúszdáról jövet. Tegyük meg mindent a testtel most, később talán már nem lehet, hajszold meg magad, mutass fel rekordokat. Kinek hány volt, könyvelték az osztályban a faszverés numeráit, egy vastag gyerek hét esetről számolt be. Ott volt a nadrágban az a kellemetlenkedő szerv, amely egyszer csak kidagad, és ha mellettünk ül egy nő, aki tetszik, őkelme annyira ágaskodik, hogy csak némi érintkezés kellene ahhoz, hogy a vászonnadrág elől nevelsége-gyanúsan megnedvedsedjen. Az illattal jött a nóból a varázs, egymás mellett ültek, odanyúl, ráteszi a kezét, és akkor történik meg a kispriccelés, a kisasszony pedig azt mondja, hogy jó meleg nyarunk van. A villamoson a kabátot vagy a levetett zakót maga elé tartotta a diák, hogy semmi föl se tűnjön. Ez a dolog a duzzadozásával elterelte a figyelmét az akadémiai könyvtár vastag, eltolható üvegszekrényfalaitól, a könyvtáros kisasszony lábát többször lehetett látni mindenféle formában, felhúzta a szoknyáját, és úgy ült meleg nyáron a pultja mögött, leeresztette a vászon rolót, felhúzta, kinyitotta és bezárta a faspaletákat, tevékenységeibe bocsátkozott, a helyzetet minden percben javítani akarta. Kalligaro egyszer könyvtárzárás után megvárta és utánaeredt, de hamarosan elkedvetlenedett, amikor a könyvtáros kisasszony egy megtermett fiatalember nyakába esett, aki a villamosmegállóban várta.

KAMIONSOFŐRÖK

Mivelhogy nem szeret sokáig távol lenni, mindent és mindenkit idetelepít, mint akár a tegnapelőtti bolyongást azon a nagy térségen az Odera partján, ahol egyszer csak éjfélkor – amikor Lengyelország is tagja lett az Európai Uniónak, tíz másik országgal együtt – elindult néhány ezer kamion, mert már nem kellett a hosszú vámeljáráásra várakozniuk, robogtak az óriások Skandináviából Perzsiába. Ők az igazi transznacionális vándorok. Még egy kicsit részesült az életükből, evett a büféjükben vastag kolbászt, és ivott cseh sört mellé; mindig ezt szerette igazában, a teherautó-sofőr ételleket annak megfelelő kocsmákban. A szimpóziumprogram: a határ ellégiesítése, átszellőzése, súlytalanítása, elvalótlanítása, de a sofőrök már vágtnak rakományukkal át a lengyel síkságon egészen a belorusz határig, és akkor ott kezdődik az egész cirkusz, ott kell megint egy hétig állomásozniuk. Alkalmi bódékban mosakodnak, ürítkeznek, jönnek a környékről a kurvák, a kocsifélkékben gyors, tárgyilagos szerelem, együtt mennek a büfébe enni. Mondja az egyik a másiknak, hogy milyen volt a nő, átpaszszolják egymásnak, tapasztalatcsere arról, hogy ki, hogy csinálja. A kurvák ápolónők, testi szolgáltatást nyújtanak, mint egy gyúrónő. Mennek a sofőrök és az új barátnőik tusolni, ebédezni, baszni, és aztán, ha végeztek a dolgukkal, akkor mennek tovább, megőrzik egymás emlékét, talán még egyszer találkozni fognak, talán nem. Mindenkinek van a családja, a nőnek is, gyerekei, szülei, pasija, valakit el kell tartania. A legfontosabb szavak minden nyelven megtanulhatók. Jönnek a csempészek is, a hallatlan báláikkal, és a valószínűtlen útvonalukkal, a stratégiájukkal és logisztikájukkal, hogy mit honnan hova visznek. Ebben a lengyelek voltak a fordulat előtt a legképzeteletdúsabbak, létrehozva minden kelet-európai városban a lengyel piacokat. Megfizették a vámosokat, tudták és elmondták egymásnak, hogy hol mennyit kell vesztegetésképpen adni. Hol megy az euró, hol inkább a dollár? Mert biztos, ami biztos.

